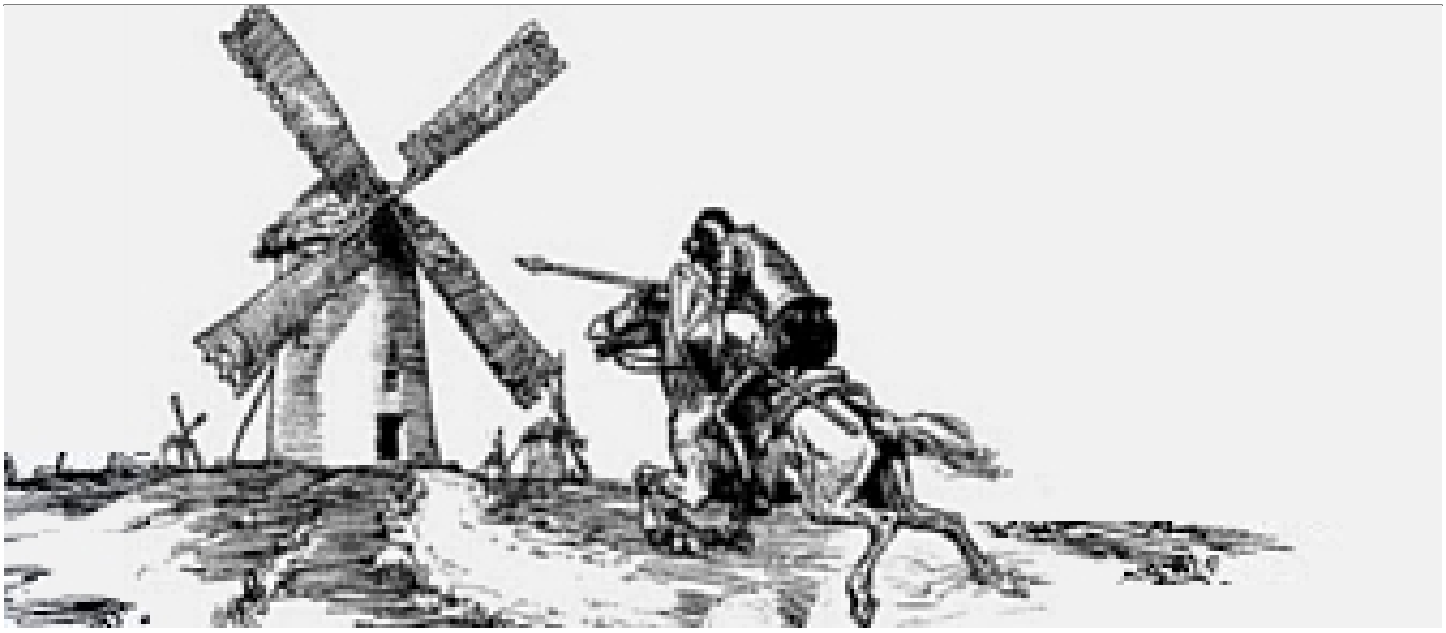

Don Quixot i les gestes i conquestes inexistents dels castellans

Autor: Jordi Bilbeny
Data de publicació: 24-09-2013

Si Don Quixot fos una metàfora i una al·legoria de Castella, llavors les seves gestes inexistents, ridiculitzades per En Servent, serien les conquestes inexistents dels castellans, només vives en els llibres retocats, en la seva imaginació desvinculada ja totalment de la realitat

Com tots sabeu, fa anys que defenso que les grans descobertes navals i conquestes militars castellanes arreu del món són pura ficció. Una usurpació de les grans gestes catalanes de tots els temps. Castella se les ha quedades a força d'adulterar la història. I són, per tant, unes gestes castellanes purament imaginàries, que només existeixen en els llibres censurats, adulterats i reescrits. És a dir, que només existeixen en la imaginació dels castellans i dels qui s'han cregut els seus llibres falsejats.

Durant tots aquests anys he aportat proves del fet que les naus de la primera expedició colombina portaven les banderes catalanes, que van travessar l'Estret de Gibraltar, que la mesura nàutica emprada pels primers descobridors per comptar les distàncies marítimes eren les llegües catalanes de 4 milles, que els mariners anaven cofats amb barretina, que els germans Ianyes-Pinçon estan profusament documentats a Catalunya i a l'Empordà, que la primera expedició va salpar de Pals i que, entre d'altres moltes evidències, la primera volta al món també va ser protagonitzada per catalans.

Si això fos cert, i hi poguéssim afegir tant les conquestes catalanes de Grècia com d'Itàlia, tindríem que l'únic país hispà que té un historial de gestes militars i conquestes és Catalunya i no pas Castella. Hi ha diversos testimonis que donen fe que Castella no es va moure absolutament per a res dels seus límits estrictes nacionals. Ho ressenyen el Pare Cases, En Colom mateix o En Cristòfor Despuig en sengles obres sense cap mena d'embuts. Així mateix, l'Antoni Ferrer o Ferrera (conegut com a Antonio de Herrera) ens assegura al pròleg de la seva Història General de les Índies, però que ens ha arribat impresa amb el nom d'Història General de los Hechos de los Castellanos en las Islas y Tierra Firme del Mar Océano, que els descobridors del Nou Món són els mateixos que van conquerir Itàlia i Grècia.

Deia, doncs, que si això fos cert, podríem trobar d'altres múltiples rastres en d'altres llibres i documents de l'època que ens confirmessin que Castella no havia participat en cap episodi de la història que tingués una mínima transcendència per a l'esdevenidor de la humanitat.

I així em sembla que passa també al Quixot. Com han remarcat múltiples autors, Don Quixot és un símbol de Castella, tant de la seva naturalesa mental i espiritual com de la seva essència pàtria. No en va, la novel·la precisa ja al títol que el protagonista és un "Ingenioso Hidalgo", una figura social que només existeix a Castella, tot i que a l'interior del text, el mateix Don Quixot, en diverses ocasions, pensa i comenta en veu alta que és "el rei d'Espanya" o que el rei és el seu sogre. Per la qual cosa crec que, d'alguna manera, les gestes del Quixot es podrien interpretar al·legòricament com les gestes de Castella.

Al documental d'En David Grau, Enigma Cervantes, la Carme Riera insistia molt acuradament a identificar el cavaller que agredeix amb la llança i amb l'espasa tot el que es belluga, sense mai dialogar ni entrar en raó, amb la manera de ser dels castellans. I, per això mateix, deia que li era molt més simpàtic Cervantes que no pas Don Quixot, que, més aviat, li feia certa angúnia.

Consegüentment, si Don Quixot es pot identificar amb l'ànima i l'esperit de Castella, i els seus moviments violents i gens respectuosos, amb els fets dels castellans, llavors també les gestes històriques que s'atribueix Don Quixot a la novel·la s'haurien de poder interpretar com les gestes històriques de Castella. Quines són, però, aquestes gestes?

Al capítol III de la Primera Part, En Servent ens les detalla. I així ens exposa que Don Quixot reconeix que un bon cavaller "debe ir por todas las cuatro partes del mundo buscando las aventuras". I que, per aquest motiu, l'autor ens confirma que Don Quixot volia exercir de cavaller, atès que "en los años de su mocedad, se había dado a aquel honroso ejercicio, andando por diversas partes del mundo, buscando sus aventuras, sin que hubiese dejado los Percheles de Màlaga, Islas de Riarán, Compás de Sevilla, Azoguejo de Segovia, la Olivera de Valencia, Rondilla de Granada, Playa de Sanlúcar, Potro de Córdoba y las Ventillas de Toledo y otras muchas partes, donde había ejercitado la ligereza de sus pies, sutileza de sus manos, haciendo muchos tuertos, recuestando muchas viduas, deshaciendo algunas doncellas y engañando a algunos pupilos y, finalmente, dándose a conocer por cuantas audiencias y tribunales hay casi en toda España".

És a dir, que Don Quixot s'havia fet famós perquè l'havien demandat arreu d'Espanya per provocar greuges, importunar vídues, violar donzelles i enganyar la gent. I les seves gestes militars –les seves grans gestes– no passaven de quatre passejades per Màlaga, Sevilla, Segòvia, València, Granada, Huelva, Còrdova i Toledo.

Algú em podria dir que tot aquest passatge En Servent l'escriu per ridiculitzar la patètica figura d'aquell nou cavaller i prou, com si es tractés d'una mera i simple crítica personal i intraliterària. Però, també, i com que sabem que El Quixot és una obra en clau, amb múltiples i recòndites lectures, es pot llegir com jo ho he presentat: que les gestes dels castellans –resumits i simbolitzats en la figura de Don Quixot– són inexistents de tot en tot i que de l'única cosa de què poden vantar-se és de quatre escaramusses per quatre racons de Castella, que són les que En Servent descriu.

Íntimament relacionat amb aquest passatge, n'hi ha un altre al capítol XXI també d'aquesta Primera Part, on En Sanxo comenta al seu senyor: "De algunos días a esta parte he considerado cuán poco se gana y granjea de andar buscando estas aventuras que vuestra merced busca por estos desiertos y encrucijadas de caminos, donde ya que se venzan y acaben las más peligrosas, no hay quien las vea ni sepa, y así se han de quedar en perpetuo silencio y en perjuicio de la intención de vuestra merced y de lo que ellas merecen". És a dir, que a les terres desertes de Castella no hi passa absolutament re que pugui interessar les ínfules bèl·liques de Don Quixot. Raó per la qual En Sanxo li suggereix: "Y, así, me parece que sería mejor, salvo el mejor parecer de vuestra merced, que nos fuésemos a servir a algún emperador o a otro príncipe grande que tenga alguna guerra, en cuyo servicio vuestra merced muestre el valor de su persona, sus grandes fuerzas y mayor entendimiento; que, visto esto del señor a quien sirviésemos, por fuerza nos ha de remunerar a cada cual según sus méritos", perquè el mateix príncep i rei de Castella no els podia pas contractar, atès que no tenia empreses de la grandesa que Don Quixot requeria.

I encara, més endavant, al capítol XXV, En Sanxo insisteix en què totes les gestes de què parla Don Quixot són una pura mentida: "No puedo sufrir ni llevar en paciencia algunas cosas que vuestra merced dice, y que por ellas vengo a imaginar que todo cuanto me dice de caballerías y de alcanzar reinos e imperios, de dar ínsulas y de hacer otras mercedes y grandezas, como es uso de caballeros andantes, que todo debe ser cosa de viento y mentira, y todo pastraña, o patraña, o como lo llamáremos". I, llavors, Don Quixot li respon que tot el que ell veu del revés no és "porque sea ello así, sino porque andan entre nosotros siempre una caterva de encantadores que todas nuestras cosas mudan y truecan, y las vuelven según su gusto y según tienen la gana de favorecernos o destruirnos". I aquests encantadors són, com ja he explicat i exposat arreu, els censors i traductors dels llibres, que han explicat la nostra

història a l'inrevés. I que, justament també per això mateix, En Sanxo creia que Don Quixot havia perdut la raó i quedat "abosrto y empapado en lo que había leído en sus libros mentirosos!" (cap. XVIII).

Si ara he recuperat aquests paràgrafs serventins i he fet aquestes ponderacions sobre la indigència bèl·lica de Don Quixot en tant que metàfora, símbol i al·legoria de les gestes militars castellanes, és perquè acabo de rebre un correu d'En Lluc Martí, on em comenta que hi ha un altre fragment del Quixot on En Servent ens innova quelcom de tan semblant que hom diria que som davant la continuació de tot el que he exposat fins aquí. Ens trobem ara a la Segona Part, al capítol LVIII. Aquí es mostren a Don Quixot una sèrie de retrats de sants, que han excel·lit en les seves gestes militars i humanes, com Sant Jordi, Sant Martí, Sant Jaume i Sant Pau. I Don Quixot no es pot estar de comentar: "Ellos conquistaron el cielo a fuerza de brazos, porque el cielo padeze fuerza y yo hasta agora no sé lo que conquisto a fuerza de mis trabajos".

La sentència serventina ja havia motivat una reflexió greu a l'Ortega y Gasset, que En Lluc també em fa arribar. És sorprenent com l'Ortega y Gasset, en adonar-se de la sentència que amolla Don Quixot, escriu al 1915 una "Meditación de El Escorial", on assevera: "Cervantes compone en el Quijote una crítica al esfuerzo puro. Don Quijote como español que actúa por simples impulsos de actuación. Pero llega un momento de agotamiento, tristeza y pesimismo. Y, sobre todo, oíd esta angustiosa confesión del esforzado: La verdad es que «yo no sé lo que conquisto a fuerza de mis trabajos», no sé lo que logro con mi esfuerzo. Conlusión: El español no sabe lo que conquista con su trabajo o esfuerzo".

I és a la vista d'aquesta evidència, que En Lluc Martí em comenta que aquesta frase "crec que DIU MOLT. ÉS EVIDENT QUE PARLA DE LA CONQUESTA CATALANA DEL MÓN, DE L'APROPIACIÓ CASTELLANA I QUE ELS NOSTRES ÈXITS (de tan entusiasmats i envelats com van els castellans i tan enganyats) JA NO SABEN COM ELS HI ARRIBEN NI PER QUÈ.

"Un castellà no sap el que conquereix, ni com ho fa, ni, en el fons, per què. Ni quin rèdit en treu. Més enllà del domini i l'ostentació, la fatxenderia. NOMÉS SAP QUE HA DE CONQUERIR".

I tot seguit m'apunta: "Sense ànims d'exagerar allò de «comúnmente llamado», o allò de ser padrastre de l'obra, etc., això també pot tenir fons. Perquè connecta amb En Colom, En Cortès i tot l'Imperi Universal Català que aquests castellans van arreplegant sense saber gestionar. És l'època on ja s'intueix clarament la decadència. A vegades les frases que tens davant, i més en una magna obra, passen i passen fins que dius: osti!".

I acaba reblant: "«No sé lo que logro con mi esfuerzo». Brutal, la frase. Clar. Com ho vols saber SI NO HO FAS TU! SI TU TE N'APROPIES! Sí. Frase brutal. Entra en matèria directa. Va al cor del problema. El problema que veia Cervantes i veia tothom".

Molt cert. Tant Unamuno, com En Lluc Martí, com jo mateix i com tots vosaltres veieu i sabeu, En Servent ens està dient i redient no només que els castellans no van conquerir re, no van sobresortir en re, sinó que ni tan sols eren conscients del que conquerien o havien conquerit. Per una raó molt senzilla: perquè ho havien conquerit els catalans.

Jordi Bilbeny